

SLÖJDA GEMENSKAP

en guide i mod och tålamod

VÄLKOMMEN!

Det här är en guide för dig som vill att fler människor ska mötas i skapande, på lika villkor. Guiden innehåller erfarenheter och tips för att skapa möten mellan människor genom att slöjda och handarbeta tillsammans. Den visar hur människor från olika håll kan dela kunskap med varandra.

Att ha mod och tålamod för att skapa nya slöjdiga gemenskaper handlar mycket om att se och bryta normer som kan vara utestängande. Denna guide kan hjälpa till att skapa möten mellan personer med olika språk och kulturella bakgrunder, men också mellan personer i olika åldrar, med olika funktionsvariationer, religioner, könsidentiteter eller sexualiteter. Oavsett vem du är ska du ha möjlighet att vara delaktig. På en avslappnad och öppen slöjdräff blir det lätt för många att samlas kring skapandet utan höga krav. Då förstår vi att vi människor i världen är mer lika än vad vi är olika.

Guiden är i första hand till för dig som är aktiv inom kulturvärlden och som vill att den ska inkludera fler, men också för dig som vill att människor med olika bakgrunder och erfarenheter ska träffas. Du kan vara ideellt engagerad i en förening eller yrkesverksam.

Du kan plocka ut enskilda tips eller läsa guiden från början till slut. Tipsen går att använda för olika sorters arrangemang, både till en serie av slöjdräffar eller till ett enda större evenemang.

Inkluderande arbete är ett laddat område och debatten runt begrepp har varit livlig de senaste åren. Det är lätt att bli osäker inför risken att själv göra eller säga fel. Den osäkerheten kan kallas teoretisk ångest. Vi inspireras av demokratiagent Barakat Chebrehawariat som pratar om att "gå från teoretisk ångest till praktiskt mod". Det är bättre att göra någonting, än att göra ingenting på grund av rädsla för att göra fel. Helt enkelt att ha mod och tålamod.

I guiden används oftast ordet slöjd, men det går lika bra att säga pyssel, handarbete, hantverk, skapande eller do it yourself. Huvudsaken är att vi förstår varandra. Vad slöjd är förändras hela tiden i takt med människorna som skapar den.

Vi har skrivit guiden:

Projektet **Ta i hand**, som drivits genom Studieförbundet Vuxenskolan, har använt slöjd och skapande för att människor som sällan möts ska kunna träffas och känna gemenskap. Vi har ordnat öppna och deltagarstyrda träffar där vi slöjdat tillsammans, delat kunskaper och upptäckt likheter. Träffarna har varit på olika platser i Västra Götaland, där innerstadens eller centralortens kulturutbud känns långt borta. Innehållet har främst skapats av deltagarna. Ta i hand har blivit ett koncept som visar slöjdens bredd, genom att samla och sprida den mångfald som finns bland uttryck, tekniker och utövare. Det handlar om att ge utrymme att dela kunskap, bidra med idéer och påverka. När vi möts, bryter mönster och bestämmer tillsammans skapas en öppnare värld där fler känner sig hemma. Det blir så mycket roligare då!

Slöjdkoordinatorerna på **KulturUngdom** har arbetat på uppdrag av Västra Götalandsregionens kulturnämnd och Nämnden för hemslöjdsfrågor. Vi har träffat olika projekt och verksamheter i Västra Götaland som verkar för Västra Götalandsregionens mål om vidgat deltagande. Dessa verksamheters erfarenheter, tillsammans med dem från Ta i hand, ligger till grund för den här guiden. Exempel på erfarenheterna får du i de gulprickade rutorna.

VIDGAT DELTAGANDE ENLIGT VÄSTRA GÖTALANDREGIONEN

Det handlar om människors deltagande i kulturlivet som en rättighet oavsett bakgrund, kön, klass, etnicitet, religion, ålder, funktion eller sexuell orientering. Vidgat deltagande innebär därmed att aktivt verka för jämlikhet och jämställdhet samt att motverka diskriminering och rasism. [...] Vidgat deltagande handlar om att gå från tillgänglighet till delaktighet; från utbud till invånarnas efterfrågan. Det handlar med andra ord inte längre om att marknadsföra färdigproducerade program, utan om förändringsprocesser och dialog med invånarna som ska leda till ökad jämlikhet och jämställdhet vad gäller invånarnas eget skapande och kulturintresse.

ATT SLÖJDA FÖR ATT MÖTAS

Slöjd är något som många människor från olika delar av världen, samhällen och generationer har en relation till. Ofta är slöjd ett sätt att hitta praktiska lösningar och de blir förvånansvärt lika världen över. På samma sätt är själva upplevelserna av att slöjda ofta lika. Samtidigt finns en variation i slöjduittryck som är så bred att det går att tala om de olika uttrycken som unika. Många uttryck och människor får plats inom slöjden.

Att slöjda är att själv vara skapande. Slöjd är genom syjuntor och kollektiverkstäder en utpräglad deltagarkultur. Genom att slöjda tillsammans upptäcker vi vad vi kan skapa gemensamt. Men slöjd är framförallt något att mötas kring. Associationer uppstår, erfarenheter och kunskaper utbyts mellan personer som kanske annars aldrig hade pratat med varandra. Vi kan lära känna varandra, grupper kan integreras, samtidigt som vi inspirerar och inspireras.

När vi slöjdar tillsammans får vi delta i en gemenskap utan att det behöver kännas svårt och nödvändigt att prata. Det blir därför lättare att mötas utan att vi använder samma språk. Dessutom kan vi lättare lära oss varandras språk. Det går att visa med händerna samtidigt som vi lär med både kropp och huvud.

”Trots att vi inte pratar samma språk kunde vi sy den här påsen tillsammans.”

//Karin Idung, studiecirkelledare,
Studieförbundet Vuxenskolan

”På den korta biten mellan spårvagnshållplatsen och jobbet stannade tre personer och pratade med mig, allt handlade om vävramen i form av en rockring som jag bar med mig. Alla ville diskutera någonting kring den, de hade minnen eller kände någon som kunde väva.”

//Malin Karlsson, slöjdpedagog,
Kungälvskulturskola

”Jag tyckte alltid att det var enklast att ge alla något i händerna, något att pyssla med, då får man kontakt. Till exempel när det inte finns någon som kan översätta vad kvinnan säger till mig, vi kan inte kommunicera språkligt, men jag kan visa, med händerna.”

//Mie Felth, en av två projektledare
för Drömmar i Åmål

“ Träffarna lugnar ned mig, jag får vara med folk. Jag är en förebild, jag kan visa att jag kom hit för fyra år sedan och nu kan jag arbeta med hantverk, ta tillvara min dröm. ”

“Det är så spännande att bara ses och höra folk berätta om vad skapandet betyder för dem. Som till exempel på den senaste träffen med Ali. Det var så fint att höra om hur han hade hittat till tekniken och att det förändrat hans liv. Slöjd och hur någon mår, vad det kan betyda.”

//Marjan Jabinpishe,
projektmedarbetare i Ta i hand,
konstnär och pedagog

Så här kan en träff se ut

När människor kommer finns det värdar på plats.
De välkomnar alla och hälsar på var och en.
Det är roligt att varenda person som kommer är där!

När det börjar görs en liten presentation av träffen och eventuell workshopledare eller inspiratör. Så lämnas ordet över till inspiratören. Det går också bra att introducera deltagare allteftersom de droppar in.

Sedan börjar skapandet! Det ska vara glatt och öppet, med fokus på det roliga i att skapa tillsammans, dela kunskap eller bara träffas och ha trevligt. Nyfikna bjuds in och välkomnas under hela träffen.

Om någon har med sig eget skapande kan det bli en extra aktivitet, där den personen visar och berättar.

Värdarna pratar med alla som är med. Alla får utrymme att berätta vad de är intresserade av och vilka de är.
Det filkas tillsammans, antingen i en paus eller samtidigt som det slöjdas vidare.

När människor har någonting i händerna blir det ofta trevliga och avslappnade samtal av sig självt. Det kan också bli tyst när alla försjunker i skapandet. Det går lika bra.

Hejdå!

Precis som alla välkomnas i början säger alla hejdå i slutet. Det bjuds in till nästa tillfälle.

KOM IGÅNG

Vem som helst kan skapa en slöjdräff. En bra början är att ha en idé och vara nyfiken på andra människor. Tro på idén och planera för hur den ska genomföras. Planeringen är inte till för att styra, utan för att det ska bli enklare och kännas bra för så många som möjligt. Var beredd på att ändra planeringen när det behövs. Kom ihåg att det är bättre att göra något litet än att inte göra något alls. Var modig!

Vilka är med?

Det är lättare att våga prova idéer och möta nya människor tillsammans. Det kan kännas som att det tar mycket tid att vara många, men det är värt det. En arrangörsgrupp där olika människor är med gör att fler deltagare kan känna igen sig och känna sig välkomna. En grupp innehåller också mycket mer kunskap än en ensam person.

Att samarbeta med organisationer och nätverk som redan finns är en genväg för att komma igång. Tänk på att olika aktörer har olika resurser och att bredd är bra. Blanda olika intresseområden, regionala och lokala perspektiv, såväl som ideella och institutionella. Längst bak i guiden finns en lista med tips på vem du kan kontakta.

Hur får vi kontakt?

- Sök **nya** kontakter. Fråga dina nya kontakter om vidare tips.
 - Lokalt kan det finnas nyckelpersoner som känner många. Tänk efter – var kan de finnas? Fråga någon med lokal kunskap.
 - Sök kontakt direkt. Ring eller hälsa på.
 - Besök olika evenemang och verksamheter. Prata med människor där.
 - Vad gör de? Har ni liknande idéer?
-

Planera tillsammans!

När du har hittat någon eller några att samarbeta med är det dags att planera. Att planera tillsammans kräver tydlig kommunikation. Prata därför om:

- Hur ser idén ut? Har vi samma bild av vad som ska bli?
- Vad vill vi alla ha ut av samarbetet? Är det samma saker eller olika? Kompromissa.
- Vad kan vi alla bidra med? Det kan se väldigt olika ut, särskilt om några har lön och andra arbetar ideellt. Alla måste vara tydliga med vad de kan göra och hur mycket tid de har. Skriv ned vad ni kommit överens om.
- Bestäm ramar för era aktiviteter, alltså det praktiska: när, var, med vilka.
- Försök att se allas olika kunskaper och kompetenser. Använd dem. Vad saknar vi för kompetenser och vem har dem? Kanske behöver fler vara med.
- Börja litet. Anpassa ambitionen efter hur mycket resurser som finns och hur stort engagemanget är.
- Kommunicera tydligt, både inom arrangörsguppen och utåt. Dubbelkolla saker flera gånger så att alla har fått samma uppfattning. Fortsätt att göra det även efter att planeringen är gjord.
- Behövs pengar? Det går att söka bidrag på olika håll. Tänk då på att anpassa ansökan efter att vad som efterfrågas. Be tjänstepersoner inom kultursektorn om hjälp om det behövs, exempelvis hemslöjdskonsulent eller ungdoms-, integrations- eller kultursamordnare (mer information finns längst bak i guiden).

”I arbetet på universitetet finns det en tradition av att hela tiden kritisera sitt eget arbete, tänka om, vrida och vända på det. I slöjden finns det automatiskt. Händerna förstår kritik och det finns en erfarenhet som är kroppslig, att förbättra, förfina, ändra på, lära sig av sina erfarenheter. Man slår inte i spiken snett igen.”

//Catharina Thörn, docent i kulturstudier, Göteborgs universitet

”Tänk att det är ett tillsammansskapande, att det handlar om vad vi kan göra tillsammans med våra gemensamma erfarenheter och kunskaper. Vad har vi som ni kan lära er, och vad kan ni som vi inte kan?”

//Hillevi Skoglund, länshemslöjdskonsulent, Västärvet

Var ska vi vara?

För att människor ska träffas behövs en plats att träffas på. För att träffen ska kännas välkomnande för många måste platsen väljas med omsorg. Oberoende av var träffen är så kommer alltid några att känna sig mindre bekväma med att komma dit. Fundera över vem som känner sig välkommen på vilken plats. Att **säga** att alla är välkomna och att alla **känner sig** välkomna är olika saker.

Om du vill använda en egen lokal behöver du fundera på hur den känns för andra. Det är lätt att bli hemmablind och tro att alla känner sig lika hemma som en själv. I ett område finns ofta olika sorters platser att ha en slöjdräff på. På platser där många rör sig är det lättare för fler att upptäcka träffen och våga ta sig dit. Det är också bra att vara på platser där det redan pågår verksamhet. Det kan vara torg, bygdegårdar, bibliotek, folkets hus, köpcentrum, parker, caféer, föreningslokaler eller liknande. Alla platser har olika för- och nackdelar. Träffas i en lokal som känns bra för många och byt om det behövs.

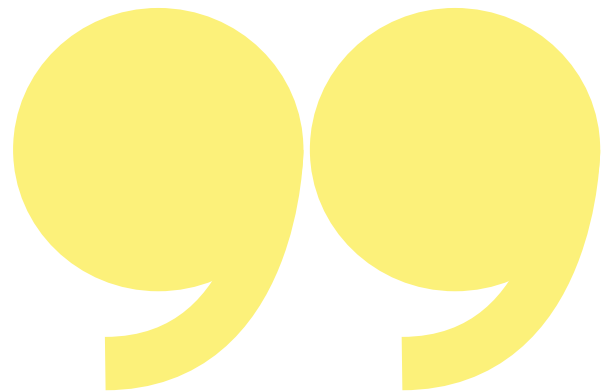
Ofta är personer bekväma på sin egen plats. För att få människor med relationer till olika platser att mötas, kan det vara bra att gå gemensamt till en träff. Stäm träff vid en plats som personer känner till och gå tillsammans vidare eller erbjud skjuts till slöjdräffen.

Tänk på det här

- Ta kontakt med olika aktörer som har lokaler och fråga om ni kan låna.
Tänk brett. Se listan längst bak i guiden.
- Välj en plats tillsammans i arrangörsgruppen.
- Besök platsen. Vad krävs för att röra sig där, vilka rör sig där nu?
Är lokalen tillgänglig fysiskt för den som använder rullstol eller har svårt att gå i trappor?
- Är det svårt att hitta till platsen? Hur kan det bli enklare?
- Försök föreställa dig hur platsen skulle kännas för olika personer.
Låtsas för en stund att du är någon annan och föreställ dig hens upplevelse.
- Om det krävs att en köper något för att vara på platsen hindras vissa att delta.

”Den organiserade slöjden är inte så öppen. Till exempel på vävdagarna finns inga invandrare, eller på stickcafé på Världskulturmuseet så är jag den enda där. Det går bra att olika slöjdaktiviteter arrangeras och sker på förorterna där vi bor, men vi vill också vara med i olika slöjdevent i stan och känna oss hemma där.”

//Erika Ticona, projektmedarbetare i Ta i hand och antropolog

”Det offentliga rummet är präglad av makt. Oavsett om det är en liten lokal i Biskopsgården eller Götaplatsen så gäller det att inte låtsas att den här platsen är neutral. Var medveten om att den här platsen är en del av en maktstruktur i samhället och den har sina symboler och värden. ”

//Rasoul Nejadmehr, gästforskare vid Göteborgs universitet och verksamhetsledare, Forskningsrådet För interkulturell dialog, Västra Götalandsregionen

”I början styrde de om valet av lokal. Vi har en toalett uppe, men då måste man gå ut, slå en kod och det var jättemycket tid som gick åt att gå på toaletten med barnen. När vi flyttade ned hade vi en lokal där vi kunde äta, värma maten, ta hand om maten, ha workshop och det fanns toaletter inne i rummet. Praktiska saker är ju superviktiga.”

//Lena Stammarnäs, utställningsproducent, Världskulturmuseerna

”Jag tror att det är bra att rucka lite på vanorna om man kan. Om man tänker konstmuseet som ett extremt exempel. Det är konstintresserade som vänder sig dit och det är ju 80-plussare och en del vuxna i medelåldern. Men så kanske lokalen upplåts för en hiphop-konsert. Då kommer du in i rummet som tonåring och ung vuxen. Du känner till platsen och så kanske det dyker upp en konstutställning, så ser du: jamen det är på konstmuseet, där har jag ju varit fem gånger. Sen kanske man deltar i den ordinarie verksamheten också.”

//Anders Teglund, kultursekreterare Ungdom, Borås kulturförvaltning

Vad ska vi göra?

Innan du träffat deltagarna och vet vad de är intresserade av behövs en plan för vad ni ska göra första gången. Ett eller flera inspirerande teman gör det lättare att börja slöjda. Temat kan vara abstrakt som minnen och drömmar, eller praktiskt som ett material eller en teknik. Om temat kan göras med flera olika slöjdtekniker öppnar det upp för olika idéer och kunskaper. Tekniken behöver inte vara något som någon av er arrangerar är bra på, utan kan vara något att lära sig tillsammans med varandra. Gör det enkelt och våga prova nya idéer. Det är bra att ha temat som utgångspunkt, men samtidigt uppmuntra deltagare till att skapa fritt och hitta på nytt. Gör gärna något gemensamt. Att delta i slöjdandet själv är ett bra sätt att visa att alla kan vara med och att du som arrangör är med på samma villkor som andra deltagare.

Alla har rätt att göra all slöjd. Ibland behövs extra uppmuntran för att någon ska våga eller vilja sätta händerna i något nytt. Olika tekniker och material känns hemma för olika personer. Det finns ofta oskrivna regler för vem som gör vad, till exempel saker som anses vara bara för kvinnor eller män. Hur välkomnas alla till alla uttryck, trots vanans makt? Tänk på att människor kan vara intresserade av helt annat än du först tror. Under kommande träffar är det viktigt att bestämma tillsammans vad ni ska göra. Läs mer om det under rubriken **Gör det tillsammans** på nästa uppslag!

Att delta ska vara gratis. Även en liten kostnad kan innebära att någon inte kan vara med.

“Vi hade drömmar som tema. Det låter kanske flummigt, men visade sig vara rätt konkret. Vid ett tillfälle hade vi många olika sorts trådar, till exempel ståltråd, och då kan alla göra något som representerar den egna drömmen, till exempel ett hus.”

//Mie Felth, en av två projektledare för Drömmar i Åmål

“Att plocka fram både hennastrutar och täljknivar i samma sammanhang kanske gör att folk inte fattar vad det är för sammanhang. Och så säger du: Det är en slöjdräff, vill du vara med? Ofta är det närvaron av verktygen och materialen som lockar människor att visa sina kunskaper.”

//Ta i hand

“Istället för att deltagarna tar hem sitt rep så brukar vi bygga saker gemensamt. Av repen som deltagarna tillverkar har vi byggt gungor, drömfångare, lampor och vävar. Det verkar som om prestationskraven blir lägre när repet blir en del av det hela istället för en egen grej att ta hem och visa upp.”

//Skapligan, ideell förening

“Det är oftast väldigt många olika sorters personer man möter. Som en silversmed som var med igår. Det räckte att ge honom ståltråd så började han göra smycken. Sen är det ibland någon som säger “jag kan inte”, men då gäller det att försöka släppa det där tvånget att det ska bli fint. DVå blir det inte så svårt.”

//Mie Felth, en av två projektledare för Drömmar i Åmål

Tänk på det här

- Möblera rummet så att det är lätt att sitta tillsammans, till exempel runt ett stort bord eller i en cirkel. Då är det lättare att prata med nya personer.
- Välj tekniker som är enkla att börja med, men som helst går att göra avancerade.
- Planera för flera olika tekniker. Ha med olika sorters material som kan locka olika människor.
- Bra slöjdtekniker som är lätta att börja med kan vara: broderi, tovning, Ojo de dios, flätning, hennamålning, garnbollstillverkning, täljning, virkning, stålträdsslöjd, origami, pärlning, plåtslöjd, papier maché eller makramé. Deltagarna kan säkert mycket mer!
- För mer tips och tillgång till verktyg, kontakta hemslöjdskonsumenten i ditt län/ region (se listan längst bak).
- Sök inspiration tillsammans på internet och i böcker.

GÖR DET TILLSAMMANS!

På en öppen slöjdräff kan många slöjda tillsammans. För att alla ska känna sig delaktiga är det viktigt att inte bara arrangören utan också deltagarna bestämmer innehållet. Det blir enklare att öka inkludering, jämlikhet och jämställdhet när saker görs tillsammans **med** och inte **för** människor. Arrangörens roll är att se till att alla har möjlighet att vara med på lika villkor. Det ska kännas lätt att delta. Därför är det bra att tänka igenom sin verksamhet utifrån diskrimineringslagen. Det är en svensk lag som är till för att motverka diskriminering och ge lika rättigheter och möjligheter till alla. ● — — — — —

Kom ihåg att tillsammans förändra planeringen utifrån intresse, engagemang och förutsättningar. Vilken möjlighet har du att få deltagarna delaktiga, ansvarstagande och medbestämmande? Det kan handla om att en person köper fikat, en annan har med sig material, många sätter upp affischer och alla får bestämma tema för kommande träffar.

”Även om det grundar sig i en god vilja så händer det ofta att det ändå sker på **mina** villkor, att **jag** inkluderar **dig**, och då uppstår problem. Människor måste få chansen att inkludera sig själva, så att inte makten flödar ensidigt. Det måste blir en ömsesidig maktrelation där man deltar i saker och ting på lika villkor.”

//Rasoul Nejadmehr, gästforskare vid Göteborgs universitet och verksamhetsledare, Forskningsrådet för interkulturell dialog, Västra Götalandsregionen

”Jag tänker mycket på det här med att ta gemensamt ansvar för platserna och sakerna en gör, att det är bra. Då händer det nånting annat.”

//Stina Nilss, ungunderkonsulent, KulturUngdom

”Det handlar inte om att leta reda på diskriminerade människor för att man själv ska få pinnar i statistiken. Det handlar om att bredda sin verksamhet.”

//Hillevi Skoglund, hemslöjds konsulent, Västarvet

DISKRIMINERINGSLAGEN 2008:567

1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Smak och norm

Det finns många oskrivna regler – normer – runt omkring oss. Några normer är bra, som att inte ljuga eller bryta löften. Det finns också normer som skadar mer än hjälper. Inom slöjd, skapande och hantverk visar sig normerna ofta genom vad som i sammanhanget anses vara fint eller fult, bra eller dåligt. Alla styrs vi av normer. Men det kan vara svårt att se att det är just normer som styr vad du tycker är fint eller av bra kvalitet. Normer är inte sanningen och de förändras hela tiden.

Ett sätt att förändra normer är att olika deltagare får leda träffen eller vara inspiratörer. Genom att skapa utrymme för personer med olika slöjdekunskaper att dela med sig av dem, så förändras ramarna för vad slöjd är och får vara. Om alla får skapa som de vill utan att dömas blir det roligt att slöjda tillsammans!

Du har inte rätt att döma vad någon har skapat, liksom ingen har rätt att döma det du skapat. Det betyder att du, på en öppen slöjdtreff, inte ska tänka att du vet bäst, även om du kan mycket. Precis som att du har koll på dina sammanhang, så har andra personer mer kunskap om sina sammanhang. Dela med er och utbyt erfarenheter!

“Människor kommer till Sverige med rika kunskaper och kan mycket. Sverige vill utbilda människor och lära dem andra saker för att passa in i kunskapsbilden vi har här, men det vore bra att fokusera på de kunskaper som människor redan har.”

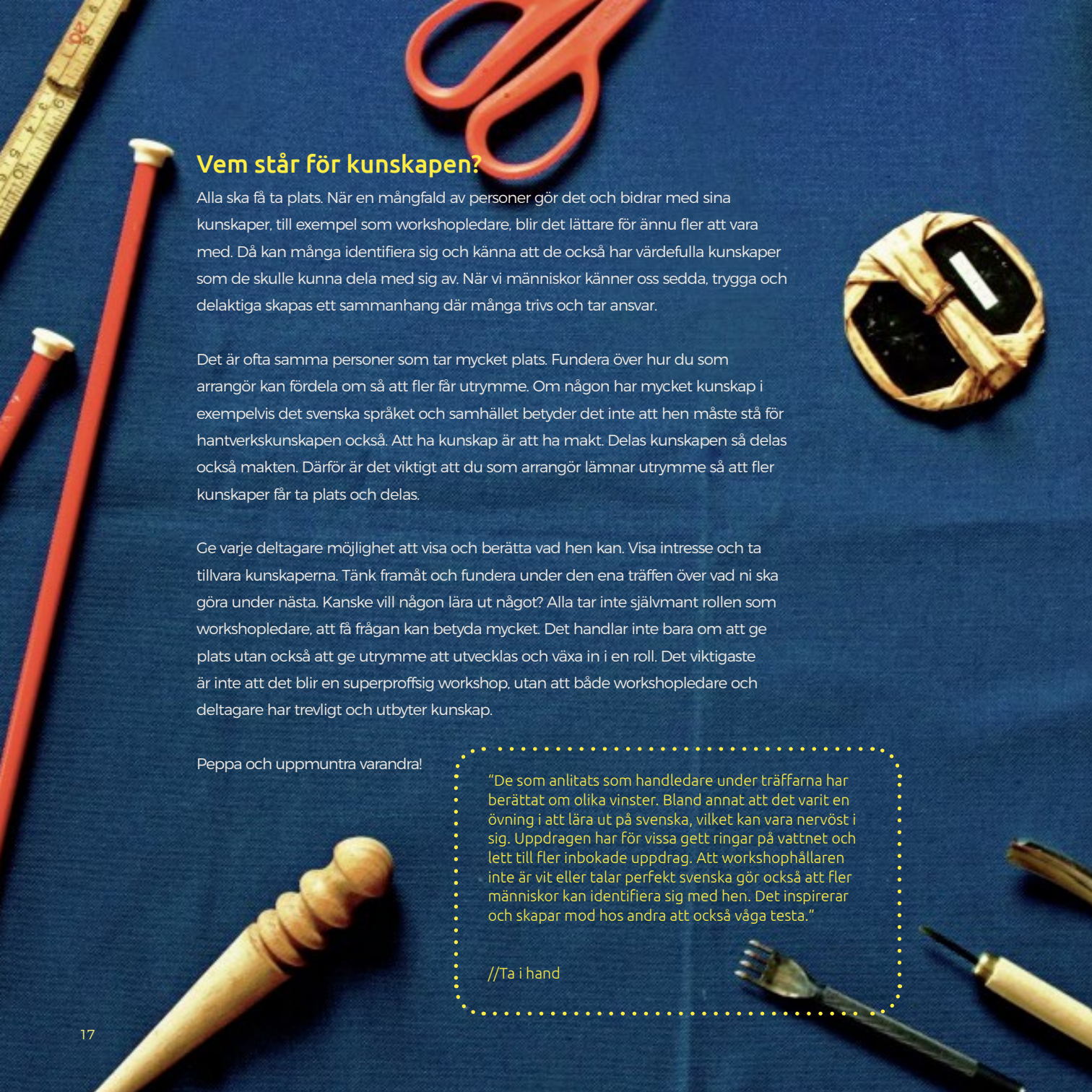
// Erika Ticona, projektmedarbetare i Ta i Hand och antropolog

“Det är ett problem, eller en verklighet, att nästan all kulturkonsumtion har med smak och kulturkontext att göra. Klassisk afrikansk konst, som kanske är top notch i Etiopien, uppfattas här ändå som nåt folkligt, som man kanske köper på en resa, inte på konsthallen. Eftersom vi i kulturvärlden är en ganska ensidig och homogen grupp så har vi ju inte de referensramarna så vi kan bedöma kvalitet inom nåt annat än västerländsk kultur. Det är ett jätteproblem.”

// Astrid Ekermo, projektledare för Kontur, Kultur i Väst

“Vi har fått reflektera kring vilka vi känner till som handarbetare och insett att de flesta är vita, i vår ålder eller äldre kvinnor och vi känner till dem via Instagram. Detta blir intressant utifrån representation och vad handarbete blir.”

// Förening Progressivt Hantverk, ideell förening, Malmö

Vem står för kunskapen?

Alla ska få ta plats. När en mångfald av personer gör det och bidrar med sina kunskaper, till exempel som workshopledare, blir det lättare för ännu fler att vara med. Då kan många identifiera sig och känna att de också har värdefulla kunskaper som de skulle kunna dela med sig av. När vi människor känner oss sedda, trygga och delaktiga skapas ett sammanhang där många trivs och tar ansvar.

Det är ofta samma personer som tar mycket plats. Fundera över hur du som arrangör kan fördela om så att fler får utrymme. Om någon har mycket kunskap i exempelvis det svenska språket och samhället betyder det inte att hen måste stå för hantverkskunskapen också. Att ha kunskap är att ha makt. Delas kunskapen så delas också makten. Därför är det viktigt att du som arrangör lämnar utrymme så att fler kunskaper får ta plats och delas.

Ge varje deltagare möjlighet att visa och berätta vad hen kan. Visa intresse och ta tillvara kunskaperna. Tänk framåt och fundera under den ena träffen över vad ni ska göra under nästa. Kanske vill någon lära ut något? Alla tar inte självmant rollen som workshopledare, att få frågan kan betyda mycket. Det handlar inte bara om att ge plats utan också att ge utrymme att utvecklas och växa in i en roll. Det viktigaste är inte att det blir en superproffsig workshop, utan att både workshopledare och deltagare har trevligt och utbyter kunskap.

Peppa och uppmuntra varandra!

“De som anlitats som handledare under träffarna har berättat om olika vinster. Bland annat att det varit en övning i att lära ut på svenska, vilket kan vara nervöst i sig. Uppdragen har för vissa gett ringar på vattnet och lett till fler inbokade uppdrag. Att workshophållaren inte är vit eller talar perfekt svenska gör också att fler människor kan identifiera sig med hen. Det inspirerar och skapar mod hos andra att också våga testa.”

//Ta i hand

”Genom Ta i hand fick jag möjligheten att hålla workshops, delta i utställningar med projektet och jag blev även erbjuden ett nätverk. På det sättet fick jag kontakt med Hemslojdskonsulenter och Studieförbundet Vuxenskolan som erbjudit mig olika slöjdevent. Där kunde jag träffa andra slöjdarrangörer som i sin tur erbjudit mig att delta i andra slöjdaktiviteter. Nu har jag mitt eget företag som erbjuder olika kurser, föreläsningar och utställningar om textila tekniker från Anderna. Att jobba med Ta i hand med frågor som integration och segregation gav mig chansen att jobba med liknande frågor som jag jobbade med som antropolog i mitt land Bolivia. Där har ursprungsfolket samma problematik som människor från andra länder har här i Sverige.”

//Erika Ticona, projektmedarbetare i Ta i Hand och antropolog

”Vi möter ju dem som verkligen försökt ta sig in i slöjdvärlden, som vill försörja sig på det här. De är inte en majoritet, men möjligheten att få prova att vara workshopsledare är verkligen betydelsefull för dem.”

//Ta i hand

Tänk på det här

- Fråga deltagare på träffen:
 - Vad är du intresserad av?
 - Vad kan du?
 - Vad vill du göra nästa gång?
 - Vill du lära ut något?
 - Vill du ta med och visa något du har gjort?
- Använd svaren i planeringen av kommande träffar.
- Arvoda workshopledare om du har möjlighet.
- Sätt upp ett papper under träffen där deltagare kan skriva önskemål eller synpunkter till nästa gång.
- Byt roller när engagemanget och intresset förändras.
- Om någon vill hålla en workshop, säg ja. Ge plats. Peppa varandra!
- Människor och sammanhang behöver tid för att växa. Ha tålamod!

Arbetar du i en offentligfinansierad verksamhet med uppdrag att finnas till för alla?

Då har du ett särskilt ansvar att agera utifrån delaktighet och medskapande.

- När någon kontaktar dig med en idé, ta tillvara engagemanget och uppmuntra.
- När det gäller delaktighetsarbete är det uppsökande arbetet och de personliga mötena viktigast. Alla vet inte att du finns. Hur träffar du dem som inte vet? Fråga andra aktörer om du får komma på besök. Berätta för dem vad du kan hjälpa till med och fråga vad de vill arrangera tillsammans.
- Prioritera och planera in arbetstid för både det uppsökande arbetet och för att följa upp. Det här måste få ta tid.
- Ha ett delaktighetsperspektiv i den löpande verksamheten. Ta alltså med många medarrangörer redan innan idéer föds.
- Ge möjlighet för fler att vara med och arrangera, antingen genom samarbete eller genom att anlita personer. Ha en bred representation i alla led så att din organisation kommunicerar att ni är till för alla.
- Skapa fokusgrupper: Träffa olika personer och utveckla idéer tillsammans. Det kan ske genom samarbeten med organisationer eller genom att söka upp människor där de är på sin fritid. Anpassa dig efter deltagarna i fokusgruppen. Håll gruppen på gott humör, bjud på fika och pausa i samtalen när det behövs.
- Lita på att alla klarar sin uppgift och var tydlig med att det finns hjälp om det behövs. När du visar tillit känns det tryggare för dem som får den.

“Jag lägger ganska mycket tid på att få dem som tycker om att uppleva saker att också tycka att det är roligt att skapa det. Eller att vara med och formulera det. Att se vilken del av samhället en kan tycka att det är roligt att vara med och formulera. Att se vilken del av samhället en kan tycka att det är roligt att vara med i och förändra, eller påverka, eller vara del i. För jag tänker att det går mer och mer åt att många inte är eller ens förväntas vara en del av samhället. Att du liksom hamnar längre och längre ifrån en känsla av att vara med och skapa det.”

//Stina Nilss, ungkulturkonsulent, KulturUngdom

“Vi lade mycket arbetstid på att intressera oss för målgruppen, vilka de var, vad de hade för behov och intressen. Det var mycket saker vi ändrade tack vare fokusträffarna som annars hade resulterat i aktiviteter som inte hade använts eller fungerat. Så det var väl investerad tid.”

//Lena Stammarnäs,
utställningsproducent,
Världskulturmuseerna

“Jag kan leverera vissa saker, men måste vara tydlig med att det inte är jag som ska fixa saker. Det är väl basic delaktighet, men det är ju ändå lätt att hamna där just för att jag har arbetstid att lägga och då kan jag fixa lite olika saker.”

//Stina Nilss, ungkulturkonsulent,
KulturUngdom

“Vi arbetar med ungdomsambassadörer som får betalt för att ordna med våra Kreativa torsdagar. Ambassadörerna är också ute på skolor och gör reklam för ateljén.”

//Ylva Medin, ungdomskonsulent,
Arena 29, Ungdomssatsningen
Göteborgs Stad

“Nu vet jag att nästa gång jag ska jobba med delaktighet i så här stor utsträckning så ska jag verkligen, verkligen komma ihåg att det behövs mycket förberedelser för att förvalta. Så att man verkligen tar vara på de synpunkter som kommer in.”

//Lena Stammarnäs,
utställningsproducent,
Världskulturmuseerna

BJUD IN!

En personlig inbjudan

Hur ska då människor få reda på att de är välkomna på slöjdräffarna? För att bjuda in personer och nätverk som du inte redan känner är det personliga mötet jätteviktigt. Ett sätt att skapa möten är att slöjda på en allmän plats. Då är det lättare för människor att börja prata, fråga och berätta om sin relation till hantverk. Ta dig till platser som är mer hemma för andra än för dig. Kontakta föreningar, sammanslutningar, nätverk och andra sammanhang som redan finns. Dela ut inbjudningar med information om nästa träff. Fråga efter kontaktuppgifter så att du kan informera mer genom mejl, sms och/eller telefonsamtal.

Att skriva en inbjudan

Skriv tydligt och med korta meningar i all text som används för att bjuda in, till exempel affischer, flyers och för sociala medier. Använd flera ord för skapande såsom slöjd, pyssel, handarbete och hantverk. Översätt gärna till flera språk. Bilder är också ett viktigt kommunikationsmedel, liksom att fundera på hur de kan tolkas. Vem kan relatera till det hantverk som visas på bilderna? Med bild på bara stickning lockar du bara stickare. Genom stor bredd lockar du istället många.

Gör inbjudningar både digitalt och som affisch. Sätt upp affischer där folk rör sig, dela ut dem, dela på sociala medier, skicka dem till föreningar och samarbetsparter. Använd och lita på de nätverk som medarrangörer, samarbetsparter och deltagare har. Det är större chans att affischerna blir uppsatta om de skickas med post istället för e-post. Gör evenemang med samma information på sociala medier och dela till olika grupper, sidor och genom varandras kanaler.

“Det räcker inte med strukturer för arbetet. Du måste träffa människor och skapa relationer.”

//Hillevi Skoglund,
länsghemslöjdsghensultent, Västarevet

“Dels gick vi ut via Facebook och vår ghensida. Där fick vi tag i några, men det var ju folk som redan känner till oss. Vi ville ju nå dem som aldrig varit här. Så då kontaktade vi olika funktionsvariationsorganisationer. Några i personalen tillbringade några lördagar på lekparken i Slottsskogen, där de hängde och berättade att vi letade familjer som ville vara med och utforma utställningen.”

//Lena Stammarnäs,
utställningsproducent,
Världskulturmuseerna

Inbjudan ska innehålla:

- Vad ska hända?
- När?
- Var? Ange adress, hållplatser, parkeringsmöjligheter,
- Lokalens tillgänglighet: till exempel hur en tar sig in med rullstol.
- Vem är det som bjuder in? Skriv kontaktuppgifter.
- Att det är gratis.
- Att alla är välkomna.
- Att det bjuds på fika.
- Fina bilder. Om du har personer med på bilden, fråga dem om lov.
- Information på flera språk.
- Hänvisa till ghensida eller sociala medier om det finns mer information där.

Bjud in såhär:

- Slöjda på allmän plats, till exempel utomhus.
- Prata med folk! Be om telefonnummer och mejladress så att ni kan nå varandra igen.
- Ring och besök föreningar att engagera.
- Krocka träffar och evenemang. Låt slöjdräffen ligga samtidigt som ett språkcafé.
- Påminn om slöjdräffen via mail, sms och telefon dagen innan eller samma dag.
- Gör affischer och sätt upp.
- Dela ut inbjudningar till personer du möter.
- Gör evenemang på sociala medier.

SKAPA STÄMNING

För att skapa en öppen och välkomnande stämning på träffen behöver alla känna sig sedda och välkomna. Alla har sedan ett gemensamt ansvar för att skapa god stämning, men du som arrangör har möjlighet att vara en god förebild och hjälpa alla deltagare att ta ansvaret. Det innebär också att säga ifrån om någon är hotfull eller betar sig negativt gentemot andra. Försök att själv vara öppen, välkomnande och glad. Då smittar stämningen av sig. Ha tålamod, det tar tid att bygga relationer. Det blir inte alltid perfekt, men det är en ny gång varje gång.

På träffen är det många saker att göra samtidigt. Därför är det bra att vara flera personer som är arrangörer och värdar. Då hinner ni välkomna och prata med alla deltagare. Se upp för intern stämning om ni är några som redan känner varandra. Prata om saker som många kan vara med och prata om. Ett bra samtalsämne kan vara skapandets betydelse. Var nyfiken, modig och visa intresse. Om någon sitter tyst, ställ frågor och bjud in i samtal. Var samtidigt lyhörd och respektera om någon inte vill prata.

Tänk att du ska lära dig av dem som kommer eller att ni lär er tillsammans. Det är inte din roll som arrangör att undervisa. Försök att tillsammans klura ut hur en teknik görs, eller hjälps åt att söka på internet. Att du som arrangör också är deltagare och inte står för kunskapen är viktigt för att det ska kännas mer jämlikt. Din roll är inte att bedöma eller rätta någon, utan att se till att alla har det bra och trivs. Om något inte blir som du tänkt dig: vänj dig vid tanken istället för att se det som fel.

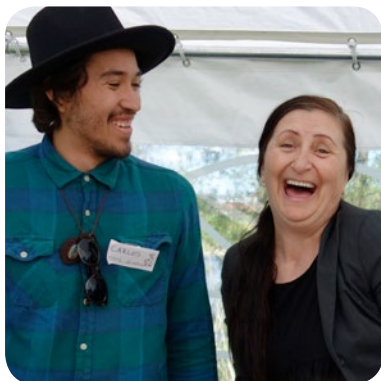
“En person gjorde solen, månen och stjärnorna. Det var det enda hen kunde komma på som var bra just nu. Hen satt fullt koncentrerad på det och ville inte prata mer än så, då fick det bli det, en slags affirmation.”

//Mie Felth, en av två projektledare för Drömmar i Ämål

“När vi anlidade professionella handledare kom kanske fem personer. När ungdomarna själva ledde kom många fler. Som mest lyckat har det blivit när ingen är expert, utan när vi tillsammans kollar på internet och lär oss tillsammans.”

//Ylva Medin, ungdomskonsulent
Arena 29, Göteborgs stad

”Det är jättebra att läsa, men sen handlar det ändå om ett tänk som du måste få in, och då måste det sitta i kroppen. Eller du måste kunna applicera det. Jag tror inte att det blir ett enda bra arrangemang av att göra nåt enligt en mall.”

//Stina Nilss, ungkulturkonsulent,
KulturUngdom

Tips för att vara en god värd

- Stå utanför lokalen eller vid ingången.
Visa vägen och välkomna.
- Ställ upp dörrar om sådana finns.
- Hälsa på alla, se alla och sprid positiv stämning.
Var uppmuntrande, glad och trevlig!
- Var ödmjuk och lyhörd. Lyssna in behov och önskemål.
- Döm ingen och inget.
- Bjud på fika.
- Uppmuntra initiativ och idéer. Dela på utrymmet.
- Välkomna det oväntade, låt träffen leva sitt eget liv!
Det blir oftast inte som en tänkt sig, men bra ändå.

”Tala långsamt, det är nummer ett. Den reaktionen får jag ofta: ”hon talar så fort, jag förstår ingenting”. Och ha ett enkelt språk. Inte så många små ord, inte negationer och så. Utan att man är ganska rak i språket. Inte använda ironi.”

”Jag bjuder in personalen i huset ibland, som kan flera språk. Det är ju bra om någon kan hjälpa till lite ibland. Vi har ju ingen budget för att ta in tolkar.”

//Anne-Marie Ingvarsson, lärare och arbetsledare för Textilateljén, Helsingborgs folkhögskola, Bergsjön

”Om någon pratar bara lite svenska så har den lättare att förstå dig om du säger: ”Vill du visa?” istället för: ”Vi undrar om du har lust att visa oss hur du gör det där?”

//Malin Karlsson, slöjdpedagog, Kungälvskulturskola

SPRÅK

Att prata och förstå varandra kan vara en utmaning. Det är mycket som spelar roll för hur vi förstår varandra, såsom ålder, bakgrund, yrke eller dialekt. Eller om vi har olika modersmål och har kommit olika långt i att lära oss tala det gemensamma språket. Ett samtal handlar om att förstå och bli förstådd, om att lyssna och anpassa sig. Därför är det viktigt att öva genom att prata med många olika människor.

En slöjdräff är något trevligt och lättsamt. Ha roligt tillsammans när ni försöker förstå varandra! Se det som en lek, gissa er fram och gläds åt varje litet ord som är gemensamt. Var nyfiken på alla språk i rummet. Lär er ord av varandra. Det är tacksamt att utgå från slöjden. Vad heter till exempel ”virka”, ”kniv” eller ”pärla” på olika språk?

Samarbeta med någon eller några som kan prata flera språk. Om ni är deltagare med olika språkkunskaper kan ni hjälpas åt att tolka. Det är alltid bra med någon som kan översätta en del av det som sägs. En liten hjälp kan ha stor betydelse.

När du som pratar flytande pratar med någon som är nybörjare på svenska är det viktigt med en positiv inställning och tålamod. Samtalet behöver få ta mer tid. Ha förståelse för att det är ansträngande att lära sig ett nytt språk. Du kan också behöva prata lite annorlunda än du brukar för att göra det lättare att förstå dig. Använd så få och så enkla ord som möjligt. Var närvarande och lyssna koncentrerat på den du pratar med. Upprepa dig när det behövs.

När du är nybörjare på svenska och pratar med någon som pratar flytande kan det kännas svårt och läskigt. Men kom ihåg att det inte är farligt att säga fel. Det är helt okej att inte förstå. Säg bara till när du inte förstår, annars kan det bli missförstånd. Ärlighet är viktigare än artighet för många i Sverige.

När du möter någon som är nybörjare på svenska

- Undvik svåra ord eller fackord. Ta dig tid att förklara när det behövs.
- Använd få ord och undvik de "små" orden.
- Undvik negationer och att säga inte.
- Undvik ironi, omskrivningar och metaforer.
- Fråga vilka språk deltagare kan och se om några språk är gemensamma.
- Försök utgå ifrån de ord som den du pratar med använder och utveckla samtalet tillsammans därifrån.
- Använd smartphone eller läsplatta för att visa bilder och översätta på internet.
- Kommunicera med gester och ansiktsuttryck.
- Prata långsamt.

När du möter någon som pratar flytande svenska

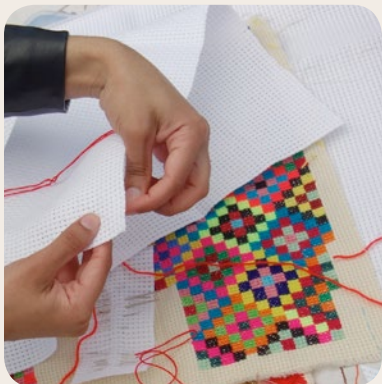
- Var modig! Våga säga fel och hitta rätt tillsammans.
- Om du inte förstår, säg det.
- Fråga andra i rummet om hjälp, kanske kan de hjälpa till?
- Använd smartphone eller läsplatta för att visa bilder och översätta på internet.
- Kommunicera med gester och ansiktsuttryck.
- Prata långsamt.

NU BÖRJAR DET ROLIGA!

Nu hoppas vi att du har tagit med dig kunskaper och inspirerats till att göra något med slöjd och människor! Det kan kännas som att det är mycket att tänka på, men kom ihåg: det är bättre att göra något, än att inte göra något alls. Steget till att sätta igång är så litet. Det kommer helt säkert att bli bra!

Med möjligheten att starta upp slöjdräffar kommer också möjligheten att med små steg bidra till en bättre värld. Du kan göra skillnad. När du börjat prata med människor är det lättare än lätt. För då kan vi göra det tillsammans! Det enda som är verkligt viktigt är att vara schysst, ha tillit och se allas lika värde. Nu är det dags att slöjda gemenskap!

Exempel på kontakter och samarbeten

Här är en lista med aktörer som kan vara bra att få kontakt med, men det finns självklart många fler. Utgå från platsen, lär känna den och ta kontakt lokalt. Men tänk också på att platsen har ett större sammanhang och att det finns tjänstepersoner inom slöjd och kultur både regionalt och nationellt. Alla kontakter kan vara bra, tveka inte att höra av dig!

Föreningar

Intresseföreningar, pensionärsföreningar, ateljékooperativ, hemslöjdsföreningar, hembygdsföreningar, Röda Korset m.fl. Det brukar finnas ett register hos kommunen, ring växel och fråga. Här hittar du Sveriges hemslöjdsföreningar www.hemslojden.org

Studieförbund

Studieförbundet Vuxenskolan www.sv.se
ABF www.abf.se
Folkuniversitetet www.folkuniversitetet.se
Medborgarskolan www.medborgarskolan.se
Studiefrämjandet www.studieframjandet.se
NBV www.nbv.se
Ibn Rushd www.ibnrushd.se
Sensus www.sensus.se
Studieförbundet Bilda www.bilda.nu
Kulturens Bildningsverksamhet www.kulturens.se

Konsulenter/utvecklare

Det finns konsulenter inom olika områden såsom slöjd, konst, film, kultur, kulturarv. Här hittar du Sveriges hemslöjdskonsulenter www.nfh.se

Kommunens kultur- och fritidsförvaltningar

Här kan du få kontakt med kultursamordnare, ungdomsverksamhet, kulturhus m.fl.

Kommunens sociala resursförvaltning eller motsvarande

Här kan du hitta integrationssamordnare, äldreboenden, asylboenden, HVB-hem m.fl.

Skolor och utbildningar

Grundskolor, gymnasium, universitet, yrkeshögskolor och folkhögskolor, SFI m.fl. är bra plattformar för att komma i kontakt med människor.

Nätverk

Kan vara lite svårare att hitta utan att vara på plats. Fråga människor du möter och sök nyckelord på nätet och/eller sociala medier.

Olika kultur- eller slöjdprojekt.

Det finns många och av varierande karaktär. Hittar du inget att samarbeta med, starta ett!

Medborgarkontor www.samhallsvagledarna.se/medborgarkontor/

Språkvänsprojekt www.sprakvan.se

Bibliotek

Museer

Religiösa samfund

Tack till er som bidragit med erfarenheter och synpunkter!

Marjan Jabinpishie, Erika Ticona, Batul Boshi & Nisrin Wanli (Ta i Hand), Lena Stammarnäs (Världskulturmuseerna), Ylva Medin & Ulrika Eldkrona (Arena 29, Ungdomssatsningen i Göteborg), Stina Nilss (KulturUngdom), Anders Teglund (Borås Kulturförvaltning), Karin Idung (Studieförbundet Vuxenskolan), Mie Felth (Drömmar i Åmål), Rasoul Nejadmehr (Göteborgs universitet, Forskningsrådet för interkulturell dialog, Västra Götalandsregionen) Catharina Thörn (Göteborgs Universitet), Astrid Ekermo & Angelica Hadzikostas (Kultur i Väst), Förenande Progressivt Hantverk, Hemslöjdskonsulenter i Västärvet, Anne-Marie Ingvarsson (Textilateljén i Bergsjön, Helsingborgs folkhögskola), Zdenka Kalisky (Kvinnocenter i Bergsjön), Carolina Harvonen & Sofia Vales-Santos (Folkuniversitetet), Ida Häggström (GUTS Angered), Annelil Greaker & Gloria Esteban (Kulturhuset Blå Stället), Indria Sojtaric (Pysslingen i Bergsjön), Matilda Maroti (Textil Integration, Röda Korset), Therese Holmgren (Västergötlands Museum), Ann Löfgren (Åmåls slöjdare & konsthantverkare), Dawn Wong Hang Yue, Mölndals hemslöjdsförening, Birgitta Adler (Västra Götalandsregionen), Maria Hultberg (Studieförbundet Vuxenskolan), Anna-Stina Lindén Ivarsson (Svensk Form Väst), Marie Fagerlind (NFH), Kerstin Andersson Åhlin (SHR), Inger Unenge (KulturUngdom), Ulrika Roslund-Svensson (Skapismen), Catarina Östlund (Chalmers tekniska högskola), Helena Hansson (HDK), Linda Jansson, Moa Johansson, Adam Ekberg och Hedvig Flärdh.

Författare: Malin Karlsson, Elin Thomasson, Jenny Löfgren, Ingrid Johansson

Formgivning: Dawn Hang Yue Wong

Foto: Nina Nilsson och Samuel Petersson: sid 4 längst ned till höger. Anna Edlund: sid 20, sid 28 överst till höger. Övriga: Ta i Hand och Dawn Hang Yue Wong

Tryckeri: Linderoths tryckeri AB

År: 2017

Webbplats för nedladdning: www.kulturungdom.se

